

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-1/21/2225

Ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspeksiooni jurist Kirsika Berit Reino
Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	Tallinn
Ettekirjutuse adressaat – isikuandmete töötaja	XXX aadress: XXX e-posti aadress: XXX

RESOLUTSIOON:

Korrakaitseseaduse (KorS) § 28 lõike 1, isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lõike 1, lõike 2 punkti 8 ja isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 58 lõike 2 punkti c ning IKS § 4 ja IKÜM artikkel 5 lõike 1 punkti a ning artikkel 17 lõike 1 punkti d alusel teen täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

XXX lõpetada oma Facebooki kontol XXX isikuandmete avaldamine.

Määrán ettekirjutuse täitmise tähtjaks 06.09.2021. Ettekirjutuse täitmisest teatage hiljemalt selleks tähtjaks Andmekaitse Inspeksiooni e-posti aadressile info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile isikuandmete kaitse seaduse § 60 alusel:

Sunniraha 500 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspeksioon (AKI) sai XXX (edaspidi ka kaebaja) kaebuse, mille kohaselt on XXX (edaspidi ka postitaja) oma Facebooki kontol oleva 19.05.2021 postituse kommentaarides

Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

avaldanud kaebaja isikuandmeid.

AKI kontrollis kaebuses esitatud infot ning tuvastas, et 19.05.2021 on XXX teinud oma Facebooki kontole avaliku postituse seoses oma kogemusega Selverist tellitud toidu osas. Postituse kommentaarides on XXX avalikustanud Selveri klienditoe nimel vastanud XXX isikuandmeid (nimi ja teave isiku sotsiaalmeediakontode ning nendel avaldatu kohta).

Andmekaitse Inspeksioon tegi 29.07.2021 postitajale ettepaneku kustutada 19.05.2021 postituse kommentaaridest kaebaja isikuandmed. Alternatiivselt, AKI ettepanekuga mittenõustumisel palus AKI esitada postitajal oma vastuväited. XXX vastas AKI-le e-maili teel 04.08.2021.

ISIKUANDMETE TÖÖTLEJA SELETUS:

Õiguslik alus isikuandmete avaldamiseks on ajakirjanduslik tegevus.

Ilmselt eksisteerib avalik huvi Selveri toiduohutuse osas. Konkreetne Selveri töötaja, XXX, oma töö-ülesannete raames, otsustab milliseid kaebusi menetleda ja kuidas. Ta ei pruugi olla Selveri "seaduslik esindaja" selles mõttes, et ta pole juhatuse liige, kuid ta on selgelt toiduohutuse küsimuste lahendamises olulisel võtmeasendil, seega tema töö-alase tegevuse, otsuste ja nende võimalike tagamaade suhtes esineb selgelt avalik huvi.

Analoogselt, kui me võtame võrdluseks näiteks hiljutise Terviseameti vaktsiinikülmiku üles soojenemise juhtumi, siis ilmselt eksisteerib avalik huvi nende otsuste ja otsustajate suhtes, kelle tegevuse tulemusel viga juhtus. Toiduohutus ja ravimiohutus on mõlemad küsimused, mille suhtes eksisteerib tugev avalik huvi, sest need küsimused mõjutavad otseselt sadade tuhandete inimeste elu ja tervist. Ajakirjanduse roll demokraatlikus ühiskonnas on selliste vigadeni viinud otsuste ja nende tagamaade avalik analüüsimine, mitte süüdlaste varjamine ja probleemi tekkepõhjuste kinni mätsimine.

Ajakirjanduslik tegevus sellistes küsimustes sisaldab endas vältimatult ka probleemsete otsuste ja otsustajate eraelu analüüsimist, juhul kui säärasel eraelul võis olla oluline mõju tehtud otsustele. Loomulikult ei tohi siinkohal avaldada inimese eraelu kohta fakte, millel puudub igasugune kokkupuude avaliku huvi objektiks olevate otsuste tagamaadega. Seda ma pole ka teinud. Ma pole avaldanud XXX kohta isikuandmeid, mis ei puutu teemasse, mille suhtes on selge avalik huvi.

Analüüsides XXX vastuseid jõudsin ma tugevale muljele, et tema vastustes puudub empaatia ning et inimene on sügavalt ükskõikne toiduohutuse küsimustes. Mina sain raske toidumürgituse, kuid XXX vastas mulle stamp-vastustega, et neil on toiduohutusega kõik korras ja loetles üles terve rea ebarealistlike toiminguid, mida mina kliendina peaksin kaupa vastu võttes teostama selleks, et nad üldse ühtegi minu kaebust menetleks. Tema juhendite järgi käitumine tähendaks, et iga saabunud toode tuleb kulleri juuresolekul kaubiku kõrval üle kontrollida ning analüüsida iga toote tekstuuri, maitseomadusi ning võimalikku riknemist. Igasugune vähegi probleemne toode tuleb üles pildistada, lisada probleemi kirjalik kirjeldus, toode tuleb kannatlikult kõrval ootavale kullerile tagastada ning hilisemaid kaebusi nad ei aktsepteeri.

Nagu hilisemast kirjavahetusest Selveriga selgus, siis XXX antud info oli vale, kulleri aega ei pea raiskama naeruväärsete toimingutega ning Selver on valmis aktsepteerima ka hilisemaid kaebusi juhul kui nad saavad kauba oma valdusse, et seda analüüsida.

Kuna minu (ja teiste eestlaste) toiduohutuse eest oli vastutama sattunud inimene, kelle vastuste põhjal tekkis mul põhjendatud mulje, et tegu on empaatiavaba ning tööülesannete suhtes ükskõikse inimesega, hakkasin avalike allikate põhjal uurima tema tausta ajakirjandusliku tegevuse raames. Lisaks avaldatud infole leidsin ka ohtralt sellist infot, mille avaldamine oleks isikule piinlik, kuid millel puudus igasugune relevantsus tema toiduohutusega seotud otsuste

suhtes.

Olen antud juhtumis ajakirjandusliku tegevuse raames avaldanud ainult selliseid XXXga seotud avalikke andmeid, mis põhjendavad ning selgitavad minu muljet, et tegu on empaatiavaba ja tööülesannete suhtes ükskõikse inimesega, kes ei ole adekvaatne tegelema toiduohutuse küsimustega. Kuna vähene empaatia kliendi suhtes ning pohhuism tööülesannete suhtes võivad olla põhjustatud sügavast depressioonist ja konfliktidest tööandjaga, siis piirdusin isikuandmeid avaldades ainult nende andmetega, mis seda muljet põhjendasid.

Näiteks:

- Asjaolu, et XXX loeb ja fännab depressiivset kirjandust illustreerib ja seletab kirjavahetuse käigus tekkinud muljet, et tegu on vähese empaatiaga inimesega, sest depressiivsusega kaasneb tihti anhedoonia ehk suutmatuse kogeda emotsioone.

- Asjaolu, et XXX esitleb ennast LinkedIn'is endiselt Selveri "XXX" (tema varasem töökoht, millele ta Selveri klienditoe sõnul ei sobinud ning millelt ta vallandati) näitab, et inimene võib pidada tööandja suhtes viha, kuna ei nõustu Selveri hinnanguga, et ta ei sobi "XXX" kohale ning ta endiselt varjab oma ametivahetust avalikkuse eest.

- Asjaolu, et XXX on loonud ja avaldanud presentatsiooni, milles ütleb selgelt välja, et talle ei meeldi tema töö ning tema palk on liiga väike illustreerib ja seletab kirjavahetuse käigus tekkinud muljet, et inimene on oma tööülesannete ja toiduohutuse suhtes ükskõikne.

- Asjaolu, et XXX on loonud ja avaldanud lühifilmi, mille süžee võib kokku võtta sõnadega "kui oled päris toitu söönud, siis sa ei taha Selveri toitu isegi mitte tasuta" taaskord illustreerib ja seletab kirjavahetuse käigus tekkinud muljet, et tegu on inimesega, kes teeb oma tööd vastumeelselt ja ükskõikseltselt.

Samuti sain ma ühelt hilisemalt mulle kaupa tarninud Selveri kullerilt avameelse suulise ülestunnistuse, et probleemid jahutusseadmetega on Selveris üsna levinud ning toiduohutuse eest vastutavad isikud Selveris suhtuvad nendesse probleemidesse niivõrd ükskõikseltselt, et ta pidi ükskord kirjutama kurja kirja juhatusale, kus nõudis, et tema kaubiku jahutusseade tehtaks korda, sest ükski automaatne süsteem selliste probleemide tuvastamiseks ei toiminud. Edastasin saadud vihje Põllumajandus- ja Toiduametile, mis tegeleb endiselt selle vihje menetlemisega.

Mis puudutab vajadust põhjendada AKI-le, et isikuandmete avalikustamine minu poolt ei ole isiku suhtes ülemääraselt kahjustav, siis juhin tähelepanu, et minu avalik postitus ei ole leitav Google'i otsingumootoriga, isegi kasutades kitsendatud otsingut stiilis "site:facebook.com XXX XXX" või otsingut ""XXX"" "XXX"", mis peaks leidma kõik sisu, kus on nii minu kui tema nimi.

Postitust (mis ei sisaldanud XXX isikuandmeid) ja sellele järgnevaid kommentaare (mis sisaldasid isikuandmeid ja kirjavahetust) ei ole võimalik tagantjärele leida ühelgi mõistlikul viisil, isegi inimesel, kes soovib XXX suhtes teha põhjalikku taustakontrolli. Realistlikult hinnates on kogu kommentaarides avaldatud kirjavahetust ja sealhulgas XXX isikuandmeid lugenud heal juhul kümnekond inimest minu sõbralistist.

Igaks juhuks viitan siinkohal konkreetsele postitusele, kuna seda on tõesti tagantjärele väga raske leida: XXX.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Kaebusest nähtuvalt on kaebaja pöördunud postitaja poole kuupäeval 13.06.2021 ja 15.06.2021 taotlusega isikuandmete kustutamiseks XXX avalikustatud postitustes ja kommentaarides. Postitaja on XXX taotlusele vastanud 18.06.2021, keeldudes isikuandmete kustutamisest ning ühtlasi viidates, et isikuandmed on avalikustatud ajakirjandusliku tegevuse erandist lähtuvalt.

IKS § 4 kohaselt võib isikuandmeid andmesubjekti nõusolekuta töödelda ajakirjanduslikul eesmärgil, eelkõige avalikustada meedias, kui selleks on avalik huvi ja see on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega. Isikuandmete avalikustamine ei tohi ülemäära kahjustada

andmesubjekti õigusi. See tähendab, et isikuandmete avalikustamiseks peavad olema täidetud nimetatud kolm tingimust kumulatiivselt: – isikuandmete avalikustamise vastu esineb avalik huvi; – avalikustamine on kooskõlas ajakirjanduseetika reeglitega; – isikuandmete avalikustamine ei tohi ülemäära kahjustada andmesubjekti õigusi.

Ajakirjanduslik eesmärk

Postitaja märkis vastuses AKI-le, et õiguslik alus isikuandmete avalikustamiseks on ajakirjanduslik tegevus. Inspeksioon möönab, et Selveri toiduohutusega seotud teemapüstitus postitaja isiklikul Facebooki lehel on avaldatud ajakirjanduslikul eesmärgil. Ajakirjanduse eesmärk on pakkuda informatsiooni ja edendada debatti ühiskonnas aktuaalsel ning vajalikul teemal¹.

Selveripoolsete vastuskirjade avaldamine on lubatud ning sellega piirdudes ei oleks olnud vajalik täitevvõimu sekkumine. Samas ei ole ajakirjanduslik eesmärk täidetud, kui avaldatakse kellegi eraelu detaile, mis kuidagi ei aita kaasa ühiskondlikule debatile (nn kollane ajakirjandus). Selveri toiduohutusele tähelepanu pööramisel on ajakirjanduslik eesmärk, kuid ettevõtte nimel vastanud isiku suhtes ei ole vajalik tekitada ühiskonnas avalikku debatti, sest debatti Selveri toidukvaliteedi ning -ohutuse osas saab pidada ka ilma isiku nime välja toomata, mis ei piira aga postitaja ajakirjanduslikku vabadust ning sõnavabadust.

I Avalik huvi

Isikuandmete avalikustamine ei tohi andmesubjekti õigusi ülemäära kahjustada. Lisaks õigusaktis sätestatule tuleneb Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikast kohustus eristada avalikku huvi teema (käesoleval hetkel toiduohutus) ja konkreetsete isikute vastu.

Avalik huvi toiduohutuse vastu ei tähenda, et automaatselt võiks avalikustada ka kõikide postitaja meelest Selveri toiduohutusega seotud isikute isikuandmed. Riigikohus on eelnevalt viidatud lahendis haldusajal nr 3-3-1-85-15 selgitanud, et avaliku huvi ülekaalus tuleb kindlaks teha konkreetse juhu asjaolude põhjal, võrreldes andmete avaldamise kasuks rääkivaid asjaolusid tagajärgedega, mida isikule põhjustatakse.

Isikuandmete avaldamist ei õigusta pelk erahuvi ega sensatsioonijanu. EIK-i ja Riigikohtu praktika kohaselt on avalikkuse põhjendatud huvi määr isiku eraelu vastu erinev ja sõltub sellest, millega inimene tegeleb (ametnik, poliitik, ärieeses) või kuivõrd ta ise on end avalikkuse huviorbiiti asetanud (arvamusliider, popstaar).

Isikuandmete avalikustamiseks peab isiku ja temaga seotud juhtumi suhtes olema avalik huvi. Avaliku huvi orbiidis on eeskätt avaliku elu tegelased ning inimesed, kes on mingi oma tegevuse tõttu sisenenud avalikku sfääri.

Avaliku elu tegelaste eesotsas asuvad valitsuse ja parlamendi liikmed, seejärel muud poliitikud². Avaliku elu tegelaseks võib lisaks poliitikutele olla ka inimene, kes

- 1) valdab majanduslikku võimu ning avalikkusele olulist informatsiooni,
- 2) võib mõjutada poliitikat, majanduslikke ja ühiskondlikke valikuid,
- 3) teenib elatist enda isiku või loomingu eksponeerimisega.

¹ RKHKo 23.03.2016 haldusajal nr 3-3-1-85-15, p 23.

² D.Voorhoof, Freedom of Expression under the European Human Rights System, 2010.

Kõigil muudel juhtudel, mil pole tegemist avaliku elu tegelasega, tuleb igal konkreetsel juhul hinnata, kas juhtumi kajastamiseks on mõõdapääsmatult vajalik ka puudutatud isiku isikuandmete isikustatud kujul avalikustamine, või on ajakirjanduslik eesmärk saavutatav ka ilma selleta. Käesoleval juhul tuleb hinnata, kas see, et isik on vastanud postitaja e-kirjale, on tekitanud isiku suhtes sellise avaliku huvi, et ajakirjandusliku eesmärgi täitmiseks tuleb välja tuua tema isikuandmed. Seega tuleb hinnata, kas ettevõtte klienditoe töötaja isikuandmete avaldamine kaalub üles kaebaja huvi eraelu puutumatusele arvestades, et klienditoe töötaja ei ole end ise avalikkuse huviorbiiti asetanud.

Postituse kommentaarides on postitaja avaldanud kaebaja kohta järgnevaid isikuandmeid: 1) Goodreadsi konto kaebaja loetud raamatute kohta; 2) Isiku Prezi kontol tehtud esitlus Selver AS-i kohta; 3) videokeskkonnas Youtube olev video; 4) isiku konto platvormil LinkedIn. Eelnevalt nimetatud andmete avaldamine ning nende pinnalt järelduste tegemine ei anna lisaväärtust ühiskondlikule debatile seoses Selveri toidukvaliteediga, sest debati mõte oli välja tuua, kas Selver müüb ebakvaliteetset kala. See, millist kirjandust klienditeenindaja loeb, ei saa olla seotud sellega, millise kvaliteediga toitu Selver müüb. Isegi, kui tegemist oleks olnud ebaprofessionaalse klienditeenindusega, ei ole sellise teabe väljatoomine õigustatud, sest klienditeenindajal on õigus eraelu puutumatusele.

II Ajakirjanduseetika

Eesti ajakirjanduseetika koodeksi punkti 1.2. kohaselt teenib ajakirjandus avalikkuse õigust saada tõest, ausat ja igakülgset teavet ühiskonnas toimuva kohta. Ajakirjanduseetika põhimõtete hulka kuuluvad muu hulgas ajakirjaniku sõltumatus, erapooletus, tasakaalustatus, materjali ja informatsiooni kontrollitavus ja vastulause andmise võimaldamine.

Teise isiku lugemiseelistuste või raamatutele märgitud hinnangute põhjal ei saa teha otsust tema terviseandmete (postitaja diagnoosis loetud raamatute pinnalt kaebajale depressiooni ning anhedoonia) kohta. Veelgi enam, isiku terviseandmed on eriliiki isikuandmed (varasema sõnastuse järgi Eestis käsitletavad kui delikaatsed isikuandmed), mille töötlemine on IKÜM artikkel 9 lg 1 alusel keelatud. Eesti Meediaettevõtete Liidu kodulehel avaldatud eetikakoodeksi punkti 4.6. kohaselt ei avaldata andmeid ja arvamusi konkreetsete inimeste tervisliku (nii vaimse kui füüsilise) seisundi kohta, välja arvatud juhul, kui inimene on andmete avaldamisega nõus või kui niisuguste andmete avaldamist nõuab avalikkuse huvi. Eetikakoodeksi punkti 4.9. kohaselt avaldatakse inimese eraelu puutumatust rikkuvaid materjale vaid juhul, kui avalikkuse huvid kaaluvad üles inimese õiguse privaatsusele. Postitaja diagnoositud tervises seisundi ning Selver AS müüdava toidu kvaliteedi osas seosed puuduvad, millest tulenevalt on inspeksioon tuvastanud vastuolu ajakirjanduseetika koodeksiga.

III Kaebaja õiguste ülemäärane kahjustamine

Ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmete töötleja peab analüüsima, kas töötlemisega ei kaasne ülemäära andmesubjekti õiguste ja vabaduste kahjustamist. Kui andmesubjekti õiguste ja vabaduste kahjustamine esineb, kuid see ei ole ülemäärane, on lubatud isikuandmeid töödelda.

Riigikohus on lahendis 3-3-1-3-12 selgitanud, et ainuüksi sellest, et andmed on isiku nõusolul või seaduse alusel ilma tema nõusolekuta varem mingis vormis avalikustatud, ei saa järeldada, et täiendaval avalikustamisel ei pruugi andmesubjekti jaoks olla olulisi tagajärgi. Andmete esialgne ja korduv avalikustamine võivad toimuda väga erinevas vormis ja väga erineva intensiivsusega, sõltuvalt andmete edastaja isikust, infokanalist, kontekstist, auditooriumist jne.

Andmete uus avaldamine võib avardada oluliselt teavitatavate isikute ringi ning avaldaja ei pruugi kunagise otsustuse tegemise hetkel olla ette näinud kõiki korduva avalikustamise viise.

Vajaliku info Selveri toiduohutuse kohta oleks saanud esitada ka kaebaja isikut mainimata. Sellest tulenevalt on AKI seisukohal, et postituse kommentaarides avaldatud kaebaja sotsiaalmeediakontod ning nende põhjalt tehtud järeldused on kaebaja eraelu ülemääraselt riivavad ning kahjustavad tema õigusi ülemääraselt.

Postitaja vastas muuhulgas AKI-le, et postitust ja sellele järgnevaid kommentaare ei ole võimalik tagantjärele leida ühelgi mõistlikul viisil. Postitaja arvates on kommentaarides avaldatud kirjavahetust ja XXX isikuandmeid lugenud kümnekond inimest tema sõbralistist. Hoolimata sellisest arvamusest lugejate hulga kohta on postitus ning selle kommentaarid avalikud, seega ei ole postitajal täielikku ülevaadet, kes ja kui palju on nimetatud postitust koos hilisemate kommentaaridega näinud ning lugenud. Veelgi enam, pole oluline, kui paljud inimesed on postitust käesolevaks hetkeks lugenud, sest avalikustamine on jätkuv tegevus ja seda postitust on võimalik ka edaspidi lugeda, sest postitus on piiramatul hulgal isikutele jätkuvalt kättesaadav.

XXX vastas oma 04.08.2021 e-kirjas AKI-le, kus nõustus, et XXX ei ole Selveri seaduslik esindaja ega ka juhatuse liige, kuid *ta on selgelt toiduohutuse küsimuste lahendamises olulisel võtmepositsioonil, seega tema töö-alase tegevuse, otsuste ja nende võimalike tagamaade suhtes esineb selgelt avalik huvi*. Postitaja ning XXX omavahelist kirjavahetust analüüsides on näha, et XXX on saatnud postitajale kirja kui „Selveri klienditugi“. Ettevõtte klienditoe meeskond ei vastuta toiduohutuse eest kogu ettevõtte kauplustes, vaid esimene täidab endale lepinguga seatud ametikohustust vastata päringutele ja kaebustele, mis on adresseeritud Selverile kui ettevõttele. Eelnevalt tulenevalt puudub põhjendus pidada XXX isikuliselt vastutavaks Selveri toiduohutuse osas, mistõttu puudub ajakirjanduslik huvi tema isikuandmete vastu.

AKI hinnangul ei ole käesoleval juhul IKS §-st 4 tuleneva ajakirjandusliku eesmärgi kriteeriumid täidetud. Avaliku huvi olemasolu saab jaatada, kui tõstatatud teema ja avalikustatud isikuandmed aitavad kaasa debatile demokraatlikus ühiskonnas. Ei saa välistada, et avalik huvi võib olla Selveri toiduohutuse ja toidukäitlemise ning nendele seatud nõuete järgimise suhtes. Kindlasti ei saa aga nõustuda, et debatile aitaks kaasa konkreetsete töötajate andmete avalikustamine, kes on Selverile adresseeritud kaebusele vastanud.

IKÜM art 17 lg 1 punkt d) kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda, et vastutav töötleja kustutaks põhjendamatu viivitusega teda puudutavad isikuandmed ja vastutav töötleja on kohustatud kustutama isikuandmed põhjendamatu viivitusega, kui isikuandmeid on töödeldud ebaseaduslikult. Sellest tulenevalt on XXX õigus nõuda oma isikuandmete töötlemise lõpetamist.

Arvestades faktilisi asjaolusid ning asjaolu, et Selveri klienditoe meeskond ei ole vastutav kogu Selveri toiduohutuse eest, puudub õiguslik põhjendus avaldada klienditoes töötava XXX isikuandmeid Facebooki postituse kommentaarides. Seetõttu leiab inspeksioon, kuivõrd õiguslik alus isikuandmete avaldamiseks puudub, on kohustusliku ettekirjutuse tegemine antud asjas vajalik.

/allkirjastatud digitaalselt/
Kirsika Berit Reino
jurist
peadirektori volitusel